

ХАРАКТЕРИСТИКА КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЯК ОСНОВНОЇ СКЛАДОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Максим Валерійович БОЙКО,

*Науково-дослідний інститут
публічного права, м. Київ*

У сучасних умовах розвитку України як правової та демократичної держави, а також за наявності актуальних безпекових викликів, особливого значення набуває належне функціонування правоохоронної системи. Важливе місце в ній посідає Національна поліція України як центральний орган виконавчої влади, на який покладено реалізацію державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. Однією з ключових складових її компетенції є контрольно-наглядові повноваження, що реалізуються у сферах безпеки дорожнього руху, дозвільної системи, обігу зброї, адміністративного нагляду та в інших напрямках. Їх значення полягає не лише в застосуванні заходів державного примусу, а й у забезпеченні превенції правопорушень, підтриманні правопорядку та наданні поліцейських послуг. Актуальність теми зумовлена також наявністю дискусій щодо співвідношення понять «контроль» і «нагляд», а також потребою вдосконалення адміністративно-правового регулювання відповідної сфери.

Розкриття особливостей контрольно-наглядових повноважень Національної поліції України потребує насамперед з'ясування правових засад їх реалізації. Саме нормативне закріплення цих повноважень визначає межі владного впливу поліції, порядок його здійснення та гарантії дотримання прав і свобод людини.

Передусім реалізація контрольно-наглядових повноважень поліції підпорядковується конституційному принципу законності. Відповідно до статті 19 Конституції України органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України [1]. Це положення конкретизовано у статті 8 Закону України «Про Національну поліцію», яка закріплює, що поліція діє виключно на законних підставах і не може виправдовувати порушення законності

міркуваннями доцільності [2]. Отже, нормативно-правове закріплення є визначальною ознакою контрольно-наглядових повноважень як самостійної складової компетенції Національної поліції України.

У більшості випадків ці повноваження регламентуються нормами адміністративного права, які визначають правила поведінки суб'єктів у сфері публічного управління. Саме тому контрольно-наглядові повноваження органів і підрозділів Національної поліції України доцільно розглядати як об'єктивовані в адміністративно-правових нормах владні засоби забезпечення законності, публічної безпеки та порядку [3].

У науковій літературі контроль і нагляд розглядаються як близькі, але не тотожні категорії. Їх спільною метою є забезпечення законності, однак вони відрізняються за суб'єктами, способами реалізації та юридичними наслідками [4]. Для характеристики компетенції Національної поліції України це має особливе значення, оскільки один і той самий орган може бути наділений як контрольними, так і наглядовими повноваженнями. Зокрема, відповідно до статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» поліція здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху та нагляд у низці інших визначених законом сфер [2]. Отже, поєднання контролю й нагляду є закономірним проявом адміністративно-правової компетенції поліції.

Наукові підходи до співвідношення контролю та нагляду не є однозначними. Частина дослідників вважає їх самостійними формами юридичної діяльності, тоді як інші розглядають нагляд як складову ширшої контрольної діяльності [5; 6]. Проте для оцінки повноважень Національної поліції України вирішальним є не лише теоретичне розмежування цих понять, а й встановлення меж, способів і мети їх практичної реалізації. Саме тому контрольно-наглядові повноваження слід розуміти як поєднання різних за юридичною природою засобів владного впливу, спрямованих на запобігання правопорушенням і підтримання публічного порядку.

Отже, контрольно-наглядові повноваження Національної поліції України є однією з основних складових її компетенції та мають чітко виражений публічно-владний характер. Вони реалізуються виключно в межах і у спосіб, визначені законом, регламентуються переважно нормами адміністративного права

та спрямовані на забезпечення законності, публічної безпеки і порядку. Їх особливістю є поєднання контрольних і наглядових засобів, які мають спільну превентивну мету, але відрізняються за формами, методами та юридичними наслідками застосування. Саме така комплексна природа дає підстави розглядати контрольно-наглядову діяльність поліції не як допоміжний, а як самостійний елемент її адміністративно-правової компетенції.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
3. Лук'янець Д.М. Аксиоматичні теорії та універсуми науки адміністративного права. *Адміністративне право і процес*. 2014. №3 (9). С. 37–44.
4. Галась І.А. Тимчасове вилучення майна як захід забезпечення кримінального провадження: дис. ... кандидата юрид. наук: спец. 12.00.09. Київ, 2019. 207 с.
5. Безкровний Є.А. Нагляд органів прокуратури за дотриманням законодавства про звернення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2013. Вип. 70. С. 26–31.
6. Ромасько В.О. Державний контроль у сфері будівництва: адміністративно-правові засади : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2010. 197 с.